

Nr 173.

Av herr **Olsson** i Golvvasta **m. fl.**, *angående de elektriska krafttaxornas avvägning.*

Gång efter annan har i motioner och annorledes den statliga kraftverkspolitiken bringats inför riksdagen i syfte att åstadkomma rättelse av anförda missförhållanden. I regel har avsikten angivits vara att om möjligt vinna nedsättning av gällande krafttaxor för att bereda de elektriska distributionsföreningarna en välbehörlig lättnad. Häremot har städse förräntningssynpunkten framhållits såsom hinder för ett tillmötesgående av framställningarna, varjämte åberopats att avsevärda sänkningar successivt företagits.

Statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet framhöll i ett interpellationssvar i andra kammaren den 31 maj 1929, att för de elektriska distributionsföreningarna på landsbygden genomsnittskostnaden för konsumerad elektrisk energi under åren 1922—1928 utgjort respektive 13.0, 12.1, 11.8, 11.4, 10.3, 9.5 och 8.5 öre per kilowattimme, således ganska avsevärda sänkningar, beroende därpå att statens vattenfallsverk icke berett sig någon vinst av den stegrade avsättningen av kraft.

Beträffande statens vattenfallsverks räntabilitet anförde statsrådet bl. a., att vid bedömning av denna fråga hänsyn torde få tagas ej blott till de räntegivande rörelsegrenarna utan även till det kapital, som nedlagts i vattenfall, som inköpts såsom reserv för framtida behov men icke utbyggts, samt i sådana anläggningar, som äro under utbyggnad men ännu icke giva avkastning. Om den erhållna avkastningen omräknades i procent av hela det efter sådana grunder beräknade nedlagda kapitalet, erhöles följande resultat:

	Kapital	Avkastningsprocent
För år 1927	256.6 milj. kr.	5.27
» » 1928	260.1 » »	5.59

Egentligen borde också korrigerings ske med hänsyn till under byggnadstiden och de första driftsåren gjorda ränteförluster, i vilket fall avkastningsprocenten år 1927 bleve 5 och år 1928 5.31.

Här skall icke något omdöme uttalas om dessa räntabilitetsberäkningar, ej heller torde det vara nödvändigt att närmare ingå på frågan om energipriset

vid leverans till landsbygdens elektriska distributionsföreningar. Däremot synes det vara av intresse att, såsom motiv för en begäran om ny utredning, något vidröra de grunder enligt vilka krafttaxorna beräknas. Uppgifterna äro hämtade ur en av Svenska vattenkraftföreningens publikationer (Några svenska vattenkraftföretags räntabilitet, Stockholm, 1929) och således of-fentligt tillgängliga.

I den av vattenkraftföreningen publicerade utredningen uppdragas jämförelser mellan Statens kraftverk, Sydsvenska kraftaktiebolaget och Yngredsfors kraftaktiebolag. Av de statliga kraftverken ha Trollhättan, Älvkarleby, Motala och Porjus medtagits.

Vid en jämförelse mellan bruttoinkomsten i öre per kwh för åren 1923—1927 visar Trollhättan lägsta genomsnittssiffran eller 0.97 öre, vilket anges ytterst bero på att kraftverket till de elektrokemiska och elektrotermiska industrierna vid och i närheten av Trollhättan levererar kraft efter exceptionellt låga taxor. År 1927 uppgick denna leverans till cirka 430 miljoner kwh för vilken erhöles cirka 2.8 miljoner kr. motsvarande ej fullt 0.7 öre per kwh. Porjus kraftverk hade under samma tid i genomsnitt 1.7 öre per kwh i bruttoinkomst, men detta anses i hög grad bero på att Riksgränsbanan och de halvstatliga Gällivare—Kiruna gruvorna betala rätt höga avgifter, järnvägen 1.47 och gruvorna 1.63 per kwh. Den elektrokemiska och elektrotermiska industrien i Porjus betalar däremot endast cirka 0.85 öre per kwh. Porjus distribuerar därjämte kraft till Norrbottens kustland till ett genomsnittspris av 2.18 öre per kwh.

Av en sammanfattande granskning synes framgå, att statens kraftverk levererar energi från Trollhättan och Porjus till avsevärt lägre men från Älvkarleby och Motala till endast obetydligt lägre pris än de båda med dem jämförliga halvkommunala Sydsvenska kraftaktiebolaget och det enskilda Yngredsfors, för vilka bruttoinkomsten för tiden 1923—1927 utgjorde respektive 2.54 och 3.98 öre per kwh.

Det uttalas i publikationen en förmodan, att de elektrokemiska och elektrotermiska industrierna, vilka år 1927 konsumerade drygt 28 % av statens totala energiproduktion, icke skulle kunna bära någon större höjning av energikostnaderna. De ytterst låga taxorna till dessa industrier äro emellertid ren subvention, då de icke möjliggöra för vattenfallsverket att skäligen förränta sitt disponerade kapital.

Vi skola icke närmare ingå på den citerade utredningens kalkyler om räntabiliteten, enligt vilka icke ens med det medelpris, som uttages av samtliga konsumenter, det nedlagda kapitalet förräntas, om betryggande avskrivningar företagas. Det kan t. ex. vara tvivelaktigt, huruvida inköpta men icke utbyggda vattenfall härvid böra medräknas. Så mycket synes emellertid vara klart, att om samma taxor tillämpades för statens hela energiproduktion som för de 28 %, vilka gå till de elektrokemiska och elektrotermiska industrierna, skulle icke på långt när full förräntning uppnås ens efter de av vattenfallsstyrelsen använda beräkningsgrunderna. Det synes förhålla sig så, att övriga kraftförbrukare få deltaga i subventioneringen av de gynnade industrier-

na. Med hänsyn till de mycket höga taxor, som landsbygdens elektriska distributionsföreningar fortfarande nödgas betala, ligger det åtminstone nära till hands att antaga, att detta till någon del beror på att mer än en fjärdedel av statens totala energiproduktion uppenbarligen avsättes till underpris. Önskvärdheten att få detta förhållande klarlagt synes oss fullt motivera förnyad grundlig utredning av frågan om statens kraftverkspolitik.

Det kan måhända ur andra än direkt affärsrättliga synpunkter vara ett intresse för statsmakterna att understödja de industrier det här närmast gäller, men i så fall bör icke understödet uttagas genom högre taxor för andra energiförbrukare.

Hur än denna sidan av frågan ses, torde det vara på sin plats, att en fullständig utredning kommer till stånd för att om möjligt få klara riktlinjer uppdragna för den statliga kraftverkspolitiken.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning angående de elektriska krafttaxornas avvägning, särskilt med hänsyn till vikten av att åstadkomma såvitt möjligt rättvis fördelning av kraftverkskostnaderna mellan olika kategorier av förbrukare.

Stockholm den 20 januari 1930.

C. G. Olsson,
Golvvasta.

Oscar Jonsson,
Risinge.

Harald Andersson
i Dunker.